

MOERASVOGELS IN HET NOORDERPARK

Rijk van Oostenbrugge & Hein Pasman

Het Noorderpark is een uniek gebied ten noorden van de stad Utrecht. Het staat bekend om zijn open landschap met karakteristieke smalle kavels, de zogenoemde slagen. Mede dankzij de openheid was het tot enkele decennia geleden een goed weidevogelgebied. Net als in andere gebieden in Nederland is de weidevogelstand hier echter sterk achteruitgegaan.

Net nadat vijf jaar geleden de Agrarische Natuurvereniging Landschap Noorderpark werd opgericht, werd het beleid voor de subsidiëring van weidevogelbeheer aangepast. Die subsidie werd vanaf dat moment alleen nog gericht toegekend in zogenaamde kerngebieden. Voorbeelden daarvan zijn Eemland, De Venen en de Lopikerwaard. Het Noorderpark valt daar dus buiten. Maar dat was voor de Agrarische Natuurvereniging geen reden om bij de pakken neer te zitten. Het gebied heeft namelijk grote betekenis voor andere vogelsoorten.

Natuurvriendelijke oever, terrastalud bij Staatsbosbeheer in de Molenpolder - H. Pasman

Projectplan

In het westen van het Noorderpark liggen de Westbroekse Zodden, Molenpolder en Tienhovense Plassen. Dit zijn belangrijke broed- en overwinteringsgebieden voor verschillende soorten moerasvogels. Mede om die reden zijn delen ervan aangewezen als Natura 2000-gebied. Verschillende van deze vogelsoorten foerageren in de natte delen van het landbouwgebied. Ook voor andere dier- en plantensoorten zijn dit belangrijke leefgebieden. Met deze nieuwe inzichten hebben de Agrarische Natuurvereniging, Vogelwacht Utrecht, Werkgroep Sandwijkstraat en Land-

schap Erfgoed Utrecht de koppen bij elkaar gestoken om het biotoop voor onder meer moerasvogels in het Noorderpark te verbeteren. Zij hebben daartoe gezamenlijk een projectplan opgesteld.

Met het plan willen de organisaties het aanleggen van natuurvriendelijke oevers en botanische randen in het agrarisch land stimuleren, zodat een groenblauwe dooradering ontstaat die aansluit op de natuurgebieden. Dit moet vooral soorten ten goede komen die gebonden zijn aan overgangszones tussen water en land. Daarbij gaat het niet alleen om foeragerende moerasvogels. Ook soorten als de ringslang, libellen, amfibieën en diverse plantensoorten zullen ervan profiteren. Belangrijk is ook dat met de uitvoering van het plan het waterbergend vermogen van het gebied wordt vergroot en de waterkwaliteit in de sloten wordt verbeterd. Bovendien zal het landschap aantrekkelijker worden voor recreanten.

Natuurvriendelijke oevers worden in verschillende vormen aangelegd. Door voor verschillende vormen te kiezen, zoals plas(dras)bermen en flauwe oevers, ontstaat een grote variatie in oevers met daarbij verschillende leefgebieden voor planten- en diersoorten. Ook is van belang dat er variatie ontstaat in de structuur van de vegetatie.

Purperreiger - Jan van der Greef

Een belangrijke soort waarop het plan zich richt, is de purperreiger. Dit is een echte moerasvogel die in kolonies broedt in drassig, overjarig rietland. Het voedsel van de purperreiger bestaat vooral uit vis, kikkers en waterinsecten. Purperreigers zoeken dit voedsel langs de sloten. Zij zoeken beschutting in hogere, maar niet te dichte vegetatie. Het is dus belangrijk dat er voldoende van dit leefgebied aanwezig is.

Dichte vegetaties zijn juist wel belangrijk voor het porseleinhoen, net als de purperreiger een soort die op de Rode Lijst staat. Porseleinhoenders zoeken in die vegetaties naar insecten en slakken, kikkers, zaden en vruchten. Andere soorten waarvoor de natuurvriendelijke oevers een belangrijke rol kunnen vervullen, zijn de rietzanger en mogelijk ook de roerdomp.

Financiële ondersteuning

Het project is positief ontvangen door de provincie Utrecht die heeft besloten om het financieel te ondersteunen. In het voorjaar van 2011 zal een begin worden gemaakt met het benaderen van agrariërs en andere bewoners in het buitengebied van het Noorderpark om deel te nemen aan dit project. Men kan kiezen uit het aanleggen van natuurvriendelijke oevers of randenbeheer.

Het project biedt een goede kans om samenwerking tussen natuurorganisaties en boeren in de praktijk in te vullen. De gebieden waar de moerasvogels broeden, zijn eigendom van Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten. De boeren kunnen prima voor een groenblauwe dooradering zorgen en daarbij invulling geven aan de bedoeling van het kabinet Rutte om agrariërs een grotere rol te geven bij het beheer van natuur. Echter, door de bezuinigingen van ditzelfde kabinet wordt de kans op succes verkleind. De natuurorganisaties kunnen bij te grote bezuinigingen genoodzaakt zijn om het beheer van de moerasgebieden te staken, met als gevolg dat deze gebieden dichtgroeien en minder aantrekkelijk worden voor de bedreigde moerassoorten. Medewerking van boeren is alleen reëel als zij een marktconforme beheervergoeding krijgen voor het afstaan van de grond, de inrichting als natuur en het beheer ervan. Ook zullen er goede afspraken gemaakt moeten worden om een duurzaam beheer te garanderen. Dit betekent dus langer durende garanties van de overheid dan tot nu toe het geval was met agrarisch natuurbeheer. We hopen met het project te laten zien dat dit goed mogelijk is.

Rijk van Oostenbrugge, ANV Landschap Noorderpark en Werkgroep Sandwijkstraak
Hein Pasman, Landschap Erfgoed Utrecht